СТАНОВИЩЕ

на член на научно жури, определено със Заповед № 599/ 29.06.2029 г.
на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”
относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „**доктор**”

Изготвил становището: доц. д-р Виржиния Живкова Иванова, катедра „Икономика“, на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, област на висшето образование – „Социални, стопански и правни науки, професионално направление“, ПН 3.8 „Икономика“, научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“.

Автор на дисертационния труд: Даниела Димитрова Попниколова, докторант в професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношение“.

Тема на дисертационния труд: „Адаптиране на банковата система към финансиране на устойчиво развитие“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 599/ 29.06.2029 г.

1. Общо представяне и характеристика на дисертационния труд, актуалност и значимост на темата.

Дисертационният труд е с обем от 217 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография и 34 приложения. Основният текст на дисертацията е с обем 186 страници и съдържа 9 фигури и 7 таблици. Библиографията включва 189 заглавия, от които 11 на български език и 178 на английски език.

Дисертационният труд е посветен на темата „Адаптиране на банковата система към финансиране на устойчивото развитие“.

В **увода** докторантката е представила актуалността на темата, обекта, предмета, изследователския проблем, целта, задачите за реализиране и доказване

на целта, хипотезите и методите на тяхното доказване, както и ограниченията в дисертационния труд, и кратко изясняване на структурата на отделните глави.

Актуалността и значимостта на дисертационния труд произтичат от необходимостта да бъде изследвана връзката между нарастващите регулаторни и обществени изисквания за интегриране на устойчивостта в банковата дейност и реалната степен на нейното институционално внедряване в практиката на кредитните институции. Изследването има както теоретично, така и научно-приложно значение, доколкото систематизира механизмите на адаптация на банковата дейност към финансирането на устойчивото развитие и предлага инструмент за тяхното измерване и сравнителна оценка.

Авторката извежда основният изследователски проблем на дисертационния труд, като произтичащ от съществуващото несъответствие между нарастващите регулаторни и обществени изисквания за интегриране на принципите на устойчивото развитие в банковата дейност и ограничените емпирични доказателства относно степента на тяхното реално прилагане и отражението им върху финансовото представяне на банковите институции.

Обект на изследването е банковият сектор като част от финансовата система и като основен механизъм за мобилизиране, трансформиране и разпределение на финансови ресурси в условията на преход към устойчив модел на икономическо развитие.

Предмет на изследването са процесите, механизмите и инструментите за прилагане на Принципите за отговорно банкиране в дейността на търговските банки, както и влиянието на тяхната интеграция върху финансовото представяне на банковите институции.

В дисертационния труд се защитава тезата, че адаптацията на банковата дейност към финансиране на устойчивото развитие се реализира чрез постепенно интегриране на принципите на за отговорното банкиране в стратегическите, управленските и оперативните процеси на банковите институции.

Изведена е хипотезата, че съществува зависимост между степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране и финансовото представяне на

търговските банки. Предполага се, че по-високото ниво на интеграция на принципите в дейността на банките е свързано с изменения в показателите за рентабилност и ефективност.

Авторката извежда, че формулираната хипотеза има характер на работно предположение, което подлежи на емпирична проверка чрез система от частни хипотези, свързани с основни показатели за финансово представяне на банковите институции. Тяхното операционализиране и статистическо тестване са представени в емпиричното изследване в трета глава на дисертационния труд.

Представена е основната цел на дисертационния труд, а именно да се изследва процесът на адаптация на банковата дейност към финансиране на устойчивото развитие чрез анализ на прилагането на Принципите за отговорно банкиране и оценка на тяхното влияние върху финансовото представяне на търговските банки. За постигане на тази цел се представени и съответните задачи в увода.

Много подробно са описани ограниченията в разработването на дисертационния труд и времевата рамка на изследването.

Методологичната основа на дисертационния труд включва съчетаването на теоретични, сравнителни и емпирични изследователски подходи. За реализиране на поставената цел са използвани методите на анализа и синтеза, историческият и сравнителният подход, контент анализът, институционалният анализ, статистическите методи и иконометричното моделиране. Използването на тези методи позволяват на авторката комплексно изследване на процесите, свързани с адаптацията на банковата дейност към устойчивото развитие, както и оценка на връзката между устойчивите банкови практики и финансовото представяне на кредитните институции.

Особен акцент в изследването е поставен върху разработването и апробирането на авторски Индекс за прилагане на отговорното банкиране /ResponsibleBanking ImplementationIndex – RBII/. Индексът предоставя възможност за трансформиране на качествената информация относно прилагането на Принципите за отговорно банкиране в количествен измерител и

създава предпоставки за сравнителна оценка на степента на тяхната интеграция в отделните банкови институции.

В информационната база на изследването са включени научни публикации, международни стандарти и инициативи в областта на устойчивото развитие, нормативни и стратегически документи на Европейския съюз, публикации на Организацията на обединените нации, Програмата на ООН за околната среда – Финансова инициатива /UNEP FI/, Европейската инвестиционна банка, Европейската комисия, Европейския банков орган и Българската народна банка. За целите на емпиричното изследване са използвани годишни отчети, доклади за устойчивост, доклади за напредъка по Принципите за отговорно банкиране и финансови отчети на анализираните банкови институции.

Структурата на дисертационния труд включва три глави.

В първа глава теоретичните основи на устойчивото развитие, устойчивото финансиране и устойчивото банкиране. Анализирани са основните теоретични подходи и концепции, обясняващи ролята на финансовите институции в процеса на устойчиво развитие, както и развитието на концепцията за отговорно банкиране и Принципите за отговорно банкиране.

Във втора глава е направен обзор и анализ на международната и европейската институционална и регулаторна рамка на устойчивото финансиране. Специално внимание е отделено на ролята на Европейската инвестиционна банка като климатична банка на Европейския съюз и на нейния принос за адаптирането на финансовия сектор към целите на устойчивото развитие.

Трета глава включва емпиричното изследване на степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране в Република България. В тази глава е разработен и приложен Индексът за прилагане на отговорното банкиране /RBII/, извършен е сравнителен анализ на избрани търговски банки и е оценено влиянието на степента на интеграция на принципите върху финансовото представяне на банковите институции.

На тази база, структурата на дисертационния труд следва логиката на изследователския процес – от изграждането на теоретична основа за анализ на устойчивото развитие и отговорното банкиране, през изследване на институционалната и регулаторната рамка на устойчивото финансиране, до емпирична оценка на степента на прилагане на Принципите за отговорно банкиране и тяхното отражение върху финансовото представяне на търговските банки в Република България. Това от своя страна създава възможност за комплексно изследване на адаптацията на банковата дейност към изискванията на устойчивото развитие и за оценка на ролята на Принципите за отговорно банкиране като инструмент за институционална трансформация на банковия сектор в условията на съвременната икономика.

Коректно са изведени ограниченията в дисертационния труд.

Като цяло дисертационния труд е правилно и логически структуриран, правилно форматиран с приложен научен апарат, цитиране на използваните литературни източници в текста и отделните таблици, фигури и приложения. След отделните глави са изведени изводи и обобщения.

Докторантката познава добре и използва коректно **специализираната литература** по темата, която се състои от 189 източника. Литературата е до голяма степен осигурена от статистически проучвания на авторова, с които доказва хипотезите си и извежда изводите, и препоръките от емпиричното изследване. Коректно е цитирана в изложението и в библиографията.

Не е установено плагиатство в дисертационния труд.

Наукометричната справка съответства с националните минимални изисквания за ОНС „доктор“.

2.Оценка на научните и научно-приложни резултатите и приноси.

Справката за приносите отразява много подробно получените резултати от изследването с теоретичен, научно-приложен, методологически и практически характер. В справката с приносите са представени общо шест такива, а именно:

- ✓ разработена е интегрирана теоретична рамка за изследване на адаптацията на банковата дейност към финансирането на устойчивото развитие и т.н.;
- ✓ Систематизирана е еволюцията на международната и европейската регулаторна архитектура за устойчиво финансиране и е изведена логиката на нейното въздействие върху банковата дейност и т.н.;
- ✓ Оценена е ролята на Европейската инвестиционна банка като институционален и финансов механизъм за практическо реализиране на европейската политика за устойчиво финансиране и т.н.;
- ✓ Разработен и апробиран е авторски Индекс за прилагане на отговорното банкиране(ResponsibleBankingImplementationIndex – RBII), чрез който качествената информация за прилагането на шестте Принципа за отговорно банкиране се трансформира в съпоставим количествен измерител;
- ✓ Направена е сравнителна емпирична оценка на степента на институционална интеграция на Принципите за отговорно банкиране в избрани търговски банки в България. Чрез приложението на RBII са установени различни равнища на институционална зрялост – напреднала интеграция при „УниКредит Булбанк“ АД и умерено прилагане при „Юробанк България“ АД – и са идентифицирани измеренията, в които се формират основните различия и др.

Така представените приноси, показват адаптацията на анализите и оценките от теоретико-методологически характер към практико-приложен, както и важността на този научен труд за бизнеса и банковата практиката в национален и международен аспект.

3. Оценка на публикациите по дисертацията.

Авторката представя 3 публикации, които са 2 доклада от международна конференция и 1 статия в областта и темата на дисертационния труд.

Давам положителна оценка за публикационната дейност на докторанта, но препоръчвам да продължи да популяризира резултатите от дисертационния си труд в реферирани и индексирани издания, както и възможността за обособяване на дисертационния труд в монография.

4. Оценка на автореферата.

Авторефератът дава достатъчно пълна представа за структурата, целите, задачите, съдържанието, резултатите, публикационна дейност и приносните моменти от проведеното емпирично изследване на докторантката.

Оценявам положително така, представения автореферат.

5. Критични бележки и препоръки по дисертационния труд.

Нямам критични бележки към докторантката. Препоръчвам дисертационния труд да бъде по-широко популяризиран сред българската и международна финансова сфера.

6. Заключение.

Представеният дисертационния труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото прилагане Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности във ВСУ „Черноризец Храбър“.

Това ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“ на Даниела Димитрова Попниколова.

28.10.2026 г. Изготвил становището:

гр. Варна (доц. д-р Виржиния Иванова)